

IV Regionalny Konkurs Drużynowy dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych I etap

WERSJA A

ZADANIE I. TEST (25 punktów)

CHEMIA OGÓLNA

1. W reklamach telewizyjnych często wspomina się o tym, iż pasty do zębów zawierają fluor. Fluor w pastach do zębów występuje w postaci:

- a) wolnej,
- b) fluorków,
- c) fluoranów,
- d) nie występuje - to tylko chwyt reklamowy.

2. W wyniku procesu dysocjacji elektrolitycznej chlorku sodu, jon sodu w stosunku do atomu sodu:

- a) traci dwa elektrony,
- b) traci jeden elektron,
- c) zyskuje jeden elektron,
- d) zyskuje dwa elektrony.

3. Poniżej wymieniono cztery pary: substancji rozpuszczanej bądź roztwarzanej i rozpuszczalnika. Co się stanie gdy substancje z każdej pary umieścimy w jednym naczyniu?

I - sól kuchenna i herbata, II - sól i woda, III - cynk i kwas solny, IV - cukier i kawa

- a) I i IV - rozpuszczanie, II i III - roztwarzanie,
- b) II i III - rozpuszczanie, I i IV - roztwarzanie,
- c) I i II - rozpuszczanie, III i IV - roztwarzanie,
- d) II i IV - rozpuszczanie, I i III - roztwarzanie.

4. Według jednej z licznych teorii kwasowo-zasadowych zasadą jest substancja zdolna do przyłączania protonu. Zgodnie z tą teorią zasadą jest:

- a) NH_3 ,
- b) H_2O ,
- c) HSO_4^- ,
- d) wszystkie odpowiedzi są poprawne

5. Ile atomów żelaza znajduje się w jednym molu żelaza?

- a) $2,06 \cdot 10^{22}$,
- b) $2,06 \cdot 10^{23}$,
- c) $6,02 \cdot 10^{23}$,
- d) $6,02 \cdot 10^{24}$.

CHEMIA NIEORGANICZNA

6. Chrom jest pierwiastkiem, którego jony mają różne barwy. 3 najczęściej spotykane w laboratorium jony posiadają następujące kolory:

	CrO_4^{2-}	$\text{Cr}_2\text{O}_7^{2-}$	Cr^{3+}
a)	pomarańczowy	żółty	niebieski
b)	żółty	niebieski	pomarańczowy
c)	żółty	pomarańczowy	zielony
d)	zielony	niebieski	żółty

7. Wodoru w laboratorium chemicznym nie otrzymasz w reakcji:

- a) $\text{Zn} + 2 \text{HCl} \rightarrow \text{ZnCl}_2 + \text{H}_2 \uparrow$,
- b) $2 \text{Na} + 2 \text{H}_2\text{O} \rightarrow 2 \text{NaOH} + \text{H}_2 \uparrow$,
- c) $\text{CaC}_2 + 6 \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{Ca}(\text{HCO}_3)_2 + 5 \text{H}_2 \uparrow$,
- d) elektrolizy wody.

8. $\text{Cr}(\text{OH})_3$ to wodorotlenek chromu o właściwościach amfoterycznych - rozpuszcza się on w wodorotlenku sodu, reakcja ta może zachodzić w proporcjach $\text{Cr}(\text{OH})_3 : \text{NaOH}$ jak:

- a) 1:1
- b) 1:2
- c) 1:3
- d) odpowiedzi a) i c) są prawidłowe

9. Stosowanie wody wapiennej (czyli nasyconego roztworu wodorotlenku wapnia w wodzie destylowanej) do wykrywania CO_2 jest najprostszym sposobem wykrycia tego gazu. Woda ta w obecności CO_2 :

- a) zamarza,
- b) mętnieje,
- c) wyparowuje,
- d) zmienia kolor na niebieski.

10. Do wody destylowanej wprowadzono trzy próbki różnych metali o identycznej masie: sodu, potasu i magnezu. Który z tych metali zareagował z wodą najgwałtowniej?

- a) lit,
- b) potas,
- c) magnez,
- d) reagowały identycznie.

CHEMIA ORGANICZNA

11. W cząsteczce najprostszego alkinu występują:

- a) 1 wiązanie typu sigma i 2 wiązania typu pi,
- b) 2 wiązania typu sigma i 3 wiązania typu pi,
- c) 3 wiązania typu sigma i 2 wiązania typu pi,
- d) 4 wiązania typu sigma i 1 wiązanie typu pi,

12. Kwas palmitynowy systematycznie zwany jest kwasem heksadekanowym. Jaka jest nazwa systematyczna kwasu o wzorze $\text{C}_{16}\text{H}_{33}\text{COOH}$?

- a) kwas pentadekanowy,
- b) kwas heptadekanowy,
- c) kwas oktadekanowy,
- d) kwas nonadekanowy.

13. Do pierścienia benzenowego można podstawić dwie grupy hydroksylowe na 3 różne sposoby. W zależności od rozłożenia tych grup otrzymujemy 3 różne związki, z których każdy posiada swoją nazwę zwyczajową, są to: hydrochinon, pirokatechina (według nowej nomenklatury: pirokatechol) i:

- a) krezol,
- b) rezorcyna,
- c) fenol,
- d) naftalen.

14. Nikotyna jest toksyczną substancją chemiczną zawartą m.in. w liściach tytoniu. Pod względem chemicznym nikotyna jest:

- a) aminokwasem,
- b) aminą,
- c) alkoholem,
- d) cukrem.

15. Wartość pH, przy której cząsteczka aminokwasu występuje w formie obojętnej jest nazywana:

- a) punktem izoelektrycznym,
- b) jonem obojnaczym,
- c) zwitterjonem,
- d) punktem zobojętnienia.

BIOCHEMIA

16. Pierścieniowa forma glukozy jest pod względem chemicznym:

a) hemiketalem, b) ketonem, c) hemiacetalem, d) aldehydem.

17. Jedną z cząsteczek budujących kwasy nukleinowe jest cukier. Do jakiego szeregu jest zaliczany?

a) trioz, b) tetroz, c) pentoz, d) heksoz.

18. Chlorofil jest cząsteczką szeroko występującą w świecie roślin. W cząsteczce chlorofilu występuje atom metalu, koordynowany przez 4 atomy azotu układu porfiryny. Jaki to metal?

a) żelazo, b) magnez, c) sód, d) kobalt.

19. Aminokwasem nie posiadającym centrum chiralności jest:

a) lizyna, b) glicyna, c) treonina, d) kwas glutaminowy.

20. Aminokwasy, które organizmy mogą syntezować i nie muszą być dostarczane w pożywieniu to aminokwasy:

a) niezbędne, b) względne, c) egzogenne, d) endogenne.

CHEMIA FIZYCZNA

21. Potencjał elektrody II rodzaju znajdującej się w roztworze soli jest zależny od:

a) stężenia kationu,
b) stężenia anionu,
c) gęstości roztworu,
d) rodzaju kationu.

22. Pod wpływem tlenku manganu(IV) można zaobserwować wzrost szybkości reakcji rozkładu wody utlenionej. Tlenek manganu(IV) spełnia rolę:

a) katalizatora, b) inhibitora, c) reagenta, d) produktu rozkładu.

23. Kwasowość prostych kwasów karboksylowych wzrasta, gdy kolejne atomy wodoru nie należące do grupy karboksylowej zastępowane są przez atomy chloru. Wobec tego najmocniejszym kwasem będzie:

a) CH_3COCl , b) CH_3COOH , c) CH_2ClCOOH , d) CCl_3COOH .

24. I prawo Faradaya nie łączy masy substancji wydzielonej podczas elektrolizy z:

a) masą molową, b) ładunkiem, c) temperaturą, d) czasem elektrolizy.

25. Standardowe ciepła tworzenia poszczególnych substancji wynoszą:

- toluen: 48 kJ/mol
- acetylen: 227 kJ/mol
- metan: -75 kJ/mol

Utworzenie której cząstki wymaga dostarczenia największego nakładu energii?

a) toluenu,
b) acetyleny,
c) metanu,
d) na podstawie tych danych nie można tego stwierdzić.

ZADANIE II. OBLICZENIA (10 punktów)

1. Próbką argonu o temperaturze 27°C i pod ciśnieniem $0,304 \cdot 10^5$ Pa zajmuje objętość 10 dm^3 . Oblicz gęstość argonu w podanych warunkach.

a) $0,49 \text{ g/dm}^3$, b) $5,42 \text{ g/dm}^3$, c) $0,98 \text{ g/dm}^3$, d) $10,84 \text{ g/dm}^3$.

2. Oblicz pH roztworu powstałego przez zmieszanie 1 dm^3 HCl o stężeniu $0,25 \text{ mol/dm}^3$ oraz 500 cm^3 NaOH o stężeniu $0,2 \text{ mol/dm}^3$.

a) 1, b) 2, c) 3, d) 4.

3. Próbkę monochloropochodnej węglowodoru alifatycznego o masie 0,157 g ogrzewano z nadmiarem NaOH. Po zubożeniu mieszaniny reakcyjnej zadana ją nadmiarem AgNO₃. Otrzymany osad miał masę 0,287 g. Ustal wzór sumaryczny chloropochodnej.

Wskazówka: Związki typu C_xH_yCl pod wpływem NaOH przechodzą w C_xH_{y+1}O.

- a) C₃H₈Cl,   b) CH₃Cl,   c) C₃H₇Cl,   d) C₆H₅Cl.

4. Próbkę stopu o masie 5,0 g zawierającego złoto, miedź i cynk roztopiono w kwasie solnym. W czasie reakcji wydzielono 0,69 dm³ gazu (warunki normalne). Stwierdzono, że pozostała nieprzereagowana część stopu, którą przemyto wodą do odczynu obojętnego i zadano rozcieńczonym kwasem azotowym(V); stwierdzono, że wydzielono 0,42 dm³ bezbarwnego gazu, a nieprzereagowaną pozostałość stanowiło tylko i wyłącznie złoto. Określ skład procentowy stopu:

	Au	Cu	Zn
a)	24	36	40,
b)	40	36	24,
c)	36	24	40,
d)	23	40	36.

5. W celu grawimetrycznego oznaczania niklu przeprowadza się go w nierozpuszczalny w wodzie osad - Ni(Hdgm)₂ - w reakcji jonów Ni²⁺ z dimetyloglioksymem w obecności amoniaku. Osad ten odsącza się na uprzednio zważonym lejku, suszy, waży i na podstawie różnicy mas oblicza się zawartość niklu w próbce. Oblicz zawartość niklu, jeśli lejek z suchym osadem miał masę 39,4271 g a sam lejek ważył 39,1153 g. Stosunek masy niklu do masy Ni(Hdgm)₂ jest stały i wynosi 0,2032.

- a) 1,0080 g,   b) 0,2048 g,   c) 0,0634 g,   d) 0,2016 g.

ZADANIE III. KRZYŻÓWKA (16 punktów)

1.																				
2.																				
3.																				
4.																				
5.																				
6.																				
7.																				
8.																				
9.																				
10.																				
11.																				
12.																				
13.																				
14.																				
15.																				
16.																				

Definicje haseł w krzyżówce:

1. proces nieodwracalnego ścinania się białek np. pod wpływem wysokiej temperatury
2. funkcja stanu definiowana jako suma energii wewnętrznej układu i iloczynu jego ciśnienia i objętości
3. związki, które różnią się właściwościami fizycznymi oraz chemicznymi pomimo posiadania tego samego wzoru sumarycznego
4. proces rozkładu frakcji z destylacji ropy naftowej prowadzony w celu otrzymania produktów o lżejszej masie cząsteczkowej
5. składnik stopów lekkich, używany m.in. w lotnictwie; służy również jako katalizator w syntezach organicznych (metoda Grignarda)
6. odmiany tego samego pierwiastka różniące się liczbą neutronów w jądrze
7. elektroda na której zachodzą procesy utlenienia
8. produkt utlenienia alkoholu I-rzędowego
9. najbardziej rozpowszechniony związek krzemu - podstawowy składnik wielu skal
10. reakcja aldehydu z amoniakalnym roztworem tlenku srebra nazywana jest próbą .....
11. alken o najkrótszym łańcuchu węglowym - zwyczajowa nazwa etenu
12. służą do określania odczynu roztworu, inaczej indykatory
13. pierwiastki wykazujące w reakcjach chemicznych tendencję do oddawania elektronów
14. ....(VI) miedzi(II) - najpopularniejsza w laboratorium chemicznym sól zawierająca kationy miedzi(II), inaczej zwany sinym kamieniem
15. atom lub grupa atomów posiadająca ładunek dodatni lub ujemny
16. inna nazwa cząsteczki polarnej

Masy atomowe:

H - 1; C - 12; N - 14; O - 16; Na - 23; Cl - 35,5; Ar - 40; Cu - 64; Zn - 65; Ag - 108;
Au - 197

Stała gazowa:

8,314 J / (mol · K)